

V tiskarni, tiskar: in soloto
lahaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vsa leto 8 gl. — k,
za pol leta . . . 4 „ — k,
za četrt leta . . . 2 „ — k.
Po pošti:
Za vsa leto 10 gl. — k,
za pol leta . . . 5 „ — k,
za četrt leta . . . 2 „ — k.
Vrednisto in opravnilstvo
je v gosposkih ulicah
(Herrengasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD.

Oznanila:
Za navadno dravstveno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiskajo 1 krat.
5 kr., če se tiskajo 2 krat.
4 kr., če se tiskajo 3 krat.
veče pismenke se plača-
jejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačat-
kolek (štampelj) za 30 k.
Kopirski se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Najnovejša viša naredba gledé jezikove rabe.

Nedavno je razposlal predsednik više deželne sodnije v Gradcu, g. Latterman, sledečo naredbo vsem sodnijam celjskega okrožja, t. j. sodnijam dolénje Štirske. Glasi se:

„Iz spisikov, ki so se gledé znanja in rabe slovenskega jezika pri sodnijah nedavno predložili, spoznalo je slavno c. kr. pravosodno ministerstvo, da je v okoličih okrožne celjske, kjer večidel samo Slovenci stanujejo, mnogo (ein nicht unbedeutender theil) sodniških uradnikov slovenskega jezika le malo zmožnih (in minder genügendem grade mächtig), da celo nekteri teh uradnikov slov. jezika niti ne govoré, še manj pa pišejo.

Slavno pravosodno ministerstvo je našlo v tem povod zaukazati, da se ima pri vseh konkursih, ki se bodo razpisali, in ki se tičejo sodniških ali pa notarskih služeb v celjskem okrožju, znanje slovenskega jezika staviti med bistveno tirjane lastnosti, da naj v kvalifikacijskih tabelah predstojniki dotičnim prosilcem potrdijo znanje jezikovo, in da naj se pri namestovanji in podeljevanji služeb vselej na to obzir jemlje, da ima prosilec potrebno jezikovo znanje.

To naznanjam vsled zaukaza 10. febr. t. l., št. 832 predsedništvu okrožne sodnije v Celji, kakor tudi vsem okrajnim sodnijam tega okoličja in velevam, da se imajo vsi oni predstojniki, kakor tudi vsi oni nižji uradniki koncipisti in manipulant celjskega okrožja, kateri slovenskega jezika celo nič ali dovolj ne znajo, jezika z vso mogočo pridnostjo naučiti, sicer bi si imeli nasledke svoje zanikernosti sami pripisovati.

Ob enem izrekam, da imajo vsi oni uradniki celjskega okrožja, ki so slovenskega jezika popolnoma zmožni, dolžnost, da se natanko ravna po pravosodnega ministerstva predpisih izdanih gledé rabe slov. jezika 15. marca 1862 št. 865; 27. jan. 1866 št. 137, in 20. okt. 1866 št. 1861, kedar imajo občeovati s strankami, ktere so samo slovenskega jezika zmožne in kedar imajo opravljati uradna dela, napravljati sodniške zapise in odloke, kar jih je v onih predpisih naštetih, da se v prihodnje kolikor mogoče (nach möglichkeit) pride v okom vsem pritožbam v jezikovih zadevah.“

V Gradcu 16. februarja 1869.

Temu zaukazu je le malo pristavljati, ker sam jasno dovolj govori:

1. je g. predsednik više deželne sodnije po zapisnikih sam sebe pričal in pa svetu izpričal, da še sedaj Slovincem civilne in kazenske sodbe dela mnogo uradnikov, ki slovenski niti govoriti niti pisati ne znajo. Da bi hotela vlada v tej zadevi kaj pomoči, ni nikjer videti in je prve dni t. l. g. predsednik sam pripovedoval neki celjski deputaciji, da ministerstvo niti ne dovoljuje, da bi se slovenskega jezika nezmožni uradniki iz slovenskih sodnij odpravili, češ da je komaj nova organizacija dovršena, in da se torej ne more zopet popravljati, prenavljati in prestavljati.“ Sicer se je tudi po novi organizaciji že prestavljalo. A kako? Slovincem in dobremu pravosodju ne v prid. Iz Ljutomerja je romal uradnik, ki je bil slovenskega jezika v pismu in besedi popolnoma zmožen, v nemški okraj, v Ljutomer pa pride menda zopet uradnik, kakor jih opisuje predstojeca naredba v svojem prvem oddelku. G. Herman, znani prijatelj slovenskega naroda in zagovornik njegovim pravicam,

je moral, „ker ga v Sibirijo niso mogli poslati“, za kazen v nemški Hartberg; ko je prosil, naj bi ga nazaj deli med Slovence (če se ne motimo je prosil v Laški trg in Konjice,) stala je njegovi prošnji nasproti menda „komaj dognana nova organizacija“, ko so ga pa predstavili zopet v nemški Waitz, ni najmanj branila nepremeljiva organizacija.

2. Spričevala o jezikovem znanji bodo tudi v prihodnje delili predstojniki. V zapisnikih napravljenih o jezičnem znanji sodniških uradnikov na slov. Štirkem je slavno ministerstvo gotovo našlo marsikterega predstojnika, ki je sam sebi dal častno spričevalo, da slovenski ne zna. To vlade ne moti, da ne bi tudi takih mož napravljala „kaj“ sodnike o manji ali večji znanosti v slov. jeziku. Kopito sme soditi le kopitar — slov. jezik vsakdo, komur je Bog dal predstojniško službo — naj potem že slovenski zna ali ne. Kako bodo slov. jezik sodili tudi nekteri onih predstojnikov, ki so sami sebi dali spričevalo, da slovenski znajo, bodo naši bralci brez poudaka vedeli, če jih opominjamo na slavnega jezikoslovca Norda in Zirkelbacha.

3. Uradnikom, ki slov. jezika ne znajo, se ni, kakor so tirjali slov. tabori, stavil obrok, do kterege se morajo slovenski naučiti ali pa oditi; veli se jim le, naj se ga pridno učé. Kakor mi poznamo svoje ljudi — preloženo je teh ljudi jezikovo znanje — ad calendae graecas.

4. Uradniki, ki slovenski jezik znajo, morajo se tega le posluževati občeovaje s človekom, ki družega kakor slov. jezika ne zna. Po tem zaukazu je torej viša omika — krajša pravica! In to v tako imenovani napredovalni pravni državi Avstriji!

5. „Nach möglichkeit!“ se ima v okom prihajati slovenskim pritožbam. Ravno ta izraz ima tako nesrečno preteklost in tako slab renomé iz Schmerlingovih etc. časov, da bi nam že on sam podržl vse zaupanje, da bi pričujoča naredba kedaj zadobila kaj več veljave kakor za eksibitni protokol in registraturo.

Mislimo, da bo to našim bralcem zadostovalo, da si sami napravijo komentur k §. 19 in slov. ravnopravnosti, in si ga potem — mislijo; pisati ga ne smemo, že vemo, zakaj ne!

Ozir na zadnje čase slov. politike.

(Dalje.)

Slovinci, zlasti kranjski Slovenci so se še le v najnovejšem času z nemarnostjo pregrešili in tako rekoč mrtvo srce Slovenije postali, ker bi neradi žalili poslancev svojih, ki so se v poprejšnjem času zares hvalevredno obnašali. Poprej, zlasti pri zadnjih volitvah pa Slovenci niso nemarni bili, temveč prav hrabro so se vedli vsi razen ubogih Istrijanov in koroških Slovincov. — Izmed vseh Slovanov se je z nemarnostje naj bolj pregrešil „čtirimilionovi“ narod slovaški. Česki Nemci, dasiravno naseljenci iz nove dobe, nimajo nobenega vzroka historičnemu pravu korune česke zoperstavljati se, ker jim Čehi ravnopravnosti narodne nikakor ne kratijo, pa vendar oni pri vsaki priliki zaničujejo starodavno historično pravo krone sv. Venceslava, dasiravno tajiti ne morejo, da so se česke dežele še le potem z Avstrijo zedinile, ko jim je vladajoča dinastija prisegla, da se bo historična samostojnost

Listek.

Poslednji bosanski kralj.

(Zgodovinsko-romantičen obraz; česki spisal Prokop Chochaloušek, poslovenil Podgoričan.)

III.

(Dalje.)

„Samosvojnosti domovine“, — jame novi kralj govoriti, ko je vsa tiho, „slavi narodovi, njegovi pravici in svobodi, slavi Kriščevi bramba in zavetje pod tem praporom!“ — vrže k višku kalpak in vskrikne: „Zdrav, narod moj!“

Vnovič se iz vseh grl po zraku razlegne vskrik še močnejši; vnovič rožlja orožje, in radostni se začno objemati vojščaki vse vprek.

Pa kmalu Tomažević paladij dade iz roke, in ta trenotek je zopet vse mirno in tiho.

„Pozdravili ste me za svojega kralja, kraljevski prapor dali mi v roke!“ — začne z ginljivim glasom zopet govoriti, „ali ne meni, temuč tam-le mojemu očetu se spodoblja bosniški biser, dokler še ni blagoslovljena zemlja v svoje naročje sprejela njegovega telesa.“

Sam jame prapor odpenjati s zlatih pripon; odpne ga in dade praporišče perjanikom nazaj, stopi h kraljevemu šatoru, z Radićevo pomočjo razgrne široko zaveso in drži odgneno zato, da bi bilo vidno, kaj se godi notri. Hladan stopi Tomažević k postelji, kjer počiva mrtvi kralj in s praporom pokrije truplo.

Vojska ne vriska, ali vendar z veliko čestjo gledajo svojega novega kralja.

„Kakov sin je to!“ — menijo se na glas. „Oj, — dobro nam bode njegovem varstvu, dober sin tudi dober vladar!“

Tomažević zopet pride iz šatora; težko se zmaguje, težko žalostno in bolešno drži, raji bi zavrisnil od veselja, da se mu je tako posrečilo. Samo dva sta, samo dva poznata, kako mu polje v srcu, vojvoda Radića in — Ilija.

„No, ti si že srečen,“ — omeni sam sebi vojvoda, „zdaj le še jaz, da bi le še meni sreča bila ugodna! — O Katarina!“ — razotoži se, „samo enkrat bi počinil v tvojem naročju, potlej pa bi v blato zagnal bosniško krono, da krono vsega sveta; zarad nje še ne bi upal se kaj takega.“

„Le skrivaj se,“ — šepne zopet Ilija, „srce ti poskakuje, ker se ti je posrečilo, zločin, obraz ima pa žalosten. Le čak!“ — nagrozi se mu, „kader ti jaz izbudim vest, potlej bodeš pa zares žalosten!“

Tomažević ne sluti, da mu je kazen že za petami. Miran stopi me vojščake, ali na enkrat ostrmi nepremekljivo gleda na kujavi Belaj in naposled vskrikne: „Ali vidite, kaj je to tam-le?“

Vrata se na stečaj odpro, Vukmanovi prapori zginejo s zidovja, in skozi vrata se prikaže oroženo spremstvo, spredaj pa Vukman.

„Razvrstite se! Orožje v roke!“ — ukaže Tomažević, „kdo zna, kaj namerja?“

Ali ta provod krene tekoj h kraljevemu taboru in razvije beliprapor na znamenje, da je mir.

„Kaj pa je to?“ — povprašujejo se vojniki, „saj belajska trdnjava stoji na temenu žulovin (Granit-) skalam, oholi Vukman pa se je tako ponižal, da nas ide prosit milosti.“

Z glasnim godrnjanjem pozdravijo Vukmana in njegovo spremstvo, toda Vukman se ne zmeni za to, kar Tomaževiću se bliža s svojimi spremniki, Tomaževiću, ki stoji pred svojimi perjaniki.

Vukman razvsede konja in stopi precej k Tomaževiću.

dežel korune češke vedno neoskrnjena ohranila. Ubogi Slovaki, ki se v prahu vijejo pod težko peto brkastih Magjarov, dasiravno so bili nekdanj gospodarji cele rajske dežele, ktero jim so Magjari s surovo silo odvzeli, imajo sto in sto vzrokov zoper historično pravo ogerske krone, ktero je njim le starodavno historično krivo, protestovati ter ignorirati ga, dokler jim Magjari tolike narodne svobode ne privoščijo, ko Čehi svojim Nemcem in dokler tudi češki Nemci historičnega prava korune češke ne priznajo. Ali vendar se je zgodilo, kar se nikdar več zgoditi ne sme in kar je skoro grdo povedati, da se je pri volitvah pred tremi leti sila mnogo Slovakov magjarskemu žganju in denarju zapeljati dalo v pogubo svojo. Vsled tega so pri volitvah po vsej Slovakiji le magjaroni zmagali in zatirani „štrimilionovi“ narod ni mogel na vse zadnje ni enega pravega narodnjaka v toliko važni peštanski zbor za zastopnika svojega poslati. — Pa tudi marsikteri „slobodan sinko slobodne trojedne kraljevine“ je pri poslednjih volitvah pokazal, da ga magjaron precej v vreči ima, če mu le plača polič vina in — još nečto druga! — Da tudi tisti vitežki Hrvati, ki pod vodstvom Strossmajerja in Mrazovića spoznavajo, vrlim Čehom enako, za najboljši „železni oklep“ ono značajno rodoljubje, ktere ga tudi najsilnejši oportunistki valovi premakniti in na krivo stezo zapeljati ne morejo, tudi Pozoraši, ki zoper sedanjí hrvatski „beamten-landtag“ in zoper vse sklepe njegove protestujejo in to s polnim pravom, ker se je volil po oktroanem, le magjarskim velikaškim ugodnem volilnem redu, tudi oni so po mojem mnenju kolikor toliko nemški-magjarski hegemoniji vratca odpirati pomagali, ker niso hoteli nikdar prav odločno k Čehom in drugim federalistom v djanji pristopiti in skupnih avstrijskih državnih zadev pripoznati, ampak so se vedno le raji za magjarsko opozicijo, ktera je trdovratno le personalno unijo povdarjala, skrivali, tako dolgo, da jim so se zviti Magjari za hrbtom z bečko vlado pogodili, s Cislajtanjio vsaj na videz nekako realno unijo napravili in Hrvate — na cedilu pustili. Tako si so Hrvatje kolikor toliko sami krivi, da jim se zdaj tako neprijedno pod nos — kadi. — Dualizmu pot gladili so tudi srbski poslanci, kteri so srbsko vojvodino v Pešti menda že zdavnaj za vselej zapravili; kakor tudi poslanci romanski, kteri so do zadnjega v peštanskem zboru sedeli, dasiravno jih je v blaževskem taboru (na Erdeljskem) zbrani lastni njih narod enoglasno za „izdajalce“ razglasil, ako iz njega ne izstopijo in se domu ne povrnejo. — Tudi „Volksfreundlerji“ so pri tem delu svoj delež imeli, ker niso za uresničenje ravnopravnosti narodov in druge takove „bedalijske“ nikdar nič storili, temveč še svojim največjim nasprotnikom čudnim nemškim liberalcem „rogovileže“ slovanske, ki so se predznili to zahtevati, kar jim gre pred bogom in pred ljudmi, napadati in ščipati pomagali, ter jim „revolutionären nationalitätenschwindel“, „gottlosen sprachenkultus“ itd. očitali. S tem niso služili Bogu, niti cerkvi, niti Avstriji, niti sebi. Bogu ne, ker je pošteni Slovenec Bogu tako ljub, kakor Nemec, torej mu se ni treba še le ponemčevati, da bi ljubezni božje vreden postal; cerkvi ne, ker se ravno Slovani cerkvi še naj bolj vdani; Avstriji ne, ker nas že zdrava pamet uči in tudi skušnja iz poslednjih 20 let prav očitno potrjuje, da niti politična ustavna, niti cerkvena svoboda in tudi obe skupaj ne moreti in ne bosti nikdar mogli brez djanske ravnopravnosti vseh narodov Avstrije iz čedanje več stiske rešiti in v pravi red spraviti; sebi ne, ker so Čehom in drugim Slovanom z liberalci vred jamo kopali, pa so tudi kakor figura kaže, sami precej globoko v njo padli. Tako se je spolnilo kar jim je vsakdo prerokoval, kdor je imel kolikaj soli v glavi, dasiravno so oni v svoji nemški visokosti, učenosti in modrosti vse takove preroke prav zaničljivo s „ignoranti“ pitali. Mnogo je razen tega vsega delalcev bilo, ki so dualizmu vedoma ali nevedoma pot gladili, in s tem sami sebi jamo kopali. Toda vrata na stežaj mu odprl in brez mandata v imenu Slovanov slovesno instaliral ga je vendar le tisti nesrečni oportunistki duh, kteri neslovanske Poljake že od nekdanj, nekatere slovenske rodoljube pa še le od poslednjih volitev navdaja. Čeravno Poljaki, Slovenci in Tirolci, kakor pravijo na Dunaj prišedši dualizma več podreti niso mogli, vendar je bila njih sveta dolžnost raji mandate

položiti in poslanstvu se odpovedati, nego zanj glasovati in uresničevati ga pomagati. — Poljski in slovanski oportunisti so tedaj največ krivi, da v naši liberalni in ustavni, večidel slovanski Avstriji še bolj ko poprej „le Nemcu Magjaru se sreča žari“, kajti pozabiti se ne sme, da je na Hrvatskem magjaronstvo federalne Pozoraže še le potem nadvladalo, ko so „praktični“ slovanski poslanci zares obéduvanja vredno stanovitnost svojih volilcev s tem poplašali, da so, izneverivši se Čehom in svojemu lastnemu programu, s sebičnimi, neslovanskimi poljskimi sanjarji se združili — kakor je dr. Toman v svojem imenitnem govoru pred glasovanjem za dual. adresno sam povedal, v kopanje „groba našemu življenju“, v odobrenje razparanja Avstrije na dvoje, in v uresničenje tistega cislajtanskega centralizma in neliberalnega liberalizma, zoper ktere ga je zgoraj omenjeni g. doktor pri pozameznih postopkih vedno glasoval, v reichsrathu ga „strašno krivico posameznim deželam in narodom“ imenoval, na zadnje v krajskem deželnem zboru pa vendar le trdil, da je nova ustava — nova sreča. — (Dalje prih.)

Pisma iz Peterburga.

III.

(Rusija v Aziji. Buhari. Angleška in ruska politika v srednji Aziji. Nove železnice.)

Kakor nas dosedanje izkušnje učé, v srednji Aziji ne bomo pred pravega miru imeli, da pridemo do indijskih mej. S takimi sosedi, kakor jih zdaj tam imamo, stanovitnega miru ni nadjati se. Ko sem Vam zadnjikrat o turkestan-skih zadevah pisal, sem še druge misli bil. Takrat sem mislil, da je nesreča Buhare podučila, da je naj bolje za nje, ako so mirni; saj vedó, da z nami nič ne opravijo. Toda najnovejše dogodbe na Buharskem kažejo, da sem o azijskem značaji napačno sodil. Komaj je buharski han pogodbo miru z nami podpisal, se mu spunta sin Kati-Turja in več begov ž njim, in sicer zato, ker se je han z nami pomiril. Puntarji pripravijo hana v take zadrege, da mu ne ostane družega, ko našega generalnega gubernatorja pomoči prositi, — pomoč, ki mu se dovoli. General Abramov dobi povelje, iz Samarkanda po puntarjih planiti, kar se hitro zgodi. Abramov puntarje v malo dnevih raztrta. Kati-Turja obljubi zopet pokoren biti svojemu očetu. A komaj se Abramov v Samarkand vrne, spunta se Kati-Turja z nova. General Abramov mora zopet nad njega. Zopet zmagan, Kati-Turja iz dežele pobegne, se ve da z namenom, da se o prvi priliki zopet povrne. — To je generala Abramova prisililo, da nekaj oddelov svoje vojske bolj na jug postavi, da vojaki se tam vtrdijo. Na to strašen hrup na Angleškem. Angleški časopisi ne vedó več, kaj bi svoji vladi prav za prav svetovali, da se odvrne nevarnost, ki, kakor pravijo, zdaj Indiji od naše vojske v srednji Aziji preti. Oni hočejo, da naj se Angličani polaste Afganistana, drugi zopet, da naj se to ne stori; še drugi zahtevajo, naj angleška vlada o teh zadevah v diplomatične razgovore z nami stopi in naj nam predloži, da se naše meje na juga v Aziji tako vredé, da mi Kitajski Zid Buharo in Kavkaz za vedno večne čase za svoje meje pripoznamo. Toda, nam se angleška vlada premodra zdi, da bi si tam zadrege na glavo kopala kjer je treba ni. Ako nas nemirni Azijci prisilijo, ves kraj notri do indijske meje pod svojo oblast vzeti, nas strah pred Angličani gotovo ne bo zadrževal. Skrb naše vlade mora biti, da se enkrat mir ustanovi v srednji Aziji; ako se to drugače doseči ne da, je treba, da se podvrže še tisti kos srednje Azije, ki je med nami in Indijo. Posebnega truda bi nam to prizadjalo. Vojskimi odeli generala Abramova imajo zdaj do Indije skoraj bliže nego do Taškenda. Toliko se je naša vojska lanskega leta od Taškenda proti jugu pomaknila. Pri sedanjih okoliščinah moramo želeti, da se kmalu do tatic mej pride, ki nam mir zagotavljajo; in te meje bi bile indijske. Še le, kader se to doseže, bo srednja Azija za nas pravi pomen dobila. Onda se be še le kupčija na tisto stopinjo porzdignila, ktera se ji spodobi. Onda

„Ni lahko kljubovati kraljevi moči,“ — jame govoriti, „zato sem prišel poklonit se svojemu kralju; verujem tvoji obljubi, pelji me h kralju!“ —

„Kralj stoji pred teboj!“ — odgovori Tomažević oholo.

„Kaj?“ — povpraša in začudi se Vukman in stopi nazaj. „a kralj Štefan, tvoj oče?“

„Kralj Štefan je mrtev,“ — odgovori Tomažević, „zdaj pa sem jaz Bošnjakom kralj.“

Vukman skloni svoje koleno pred njim in vsklikne: „Oj, srečno uro sem prišel, ti si mlad kralj moj in hraber! s čilo hrabrostjo se sestri pa veledušnost! Jaz te pozdravljam za svojega kralja, ti pak me sprimi za zvestega slugo.“

Tomažević nekoliko časa strmi va-nj, potlej pa se obrne k perjanikom: „Ali čujete belajskega župana? Kaj in kako pa zdaj, kaj menite?“ —

„Aj, jasni kralj!“ — oglase se nekteri zató, da ne molče vsi, „marsiktero krvavo rano nam je zasekal, marsiktere naših tovarišev je za zmerom zaspal tam pred skalo pred njegovo trdnjavo.“

„Ali vendar ste mi vrnili vse“, — segne jim v besedo Vukman, „za eno samo ste mi vrnili dve, ker ste mi toliko hrabrih vojščakov podrlí v prah, in da zdaj milosti prosim tu-le, to je vaš sad.“

Perjanici si gladijo brade, Vukmanove besede so jim kaj po vseči, prav vidi se jim, da.

„No čuli ste, junaci, belajskega župana!“ povzeme zopet Tomažević, „še meni je ponos to, hvala hrabrega Vukmana. Kaj menite, ali ne bi bilo lepo, da s truplom mojega očeta vred zakopljemo tudi vse sovraštvo, da bi vendar enkrat konec bilo vsega nemira v Bosni?“

„Dobro, tako tako, jasni kralj!“ — razvesele se perjanci, „lepše: hrabri belajski župan z nami nego zoper nas.“

„Nuj, Vukman,“ — obrne se k županu Tomažević, — „prizanašam ti vpor, nadejam se, da nikdar več ne razkališ svoje vernosti!“

„Kdo ne bi bil zvest takemu kralju, kakoršen si ti, gospodar moj!“ — odgovori Vukman ves pokoren. „Zdrav, kralj moj — Štefan Tomažević!“ — zakriči in vse njegovo spremstvo za njim.

Kakor so se bili pogovorili, tako je vse, da so prevarili obe stranki. Še ta dan Tomažević zapusti tabor okrog belajske trdnjave, pred ktero se je polastil krone, in s svojo vojsko vrne se domu, Vukman pa z njim, zato, da bi tem poprej vse pripravil za slavni pogreb kralja Štefana in za prihodnje kronanje.

Kraljevo truplo perjanici neso v svoji sredi, truplo zavito v prapor, da ga nihče ne vidi; samo praporščice neso pred njim. Ilija ide za mrtvim kraljem s tistim čudno bolestnim in jeznim obrazom še zmerom. Za njim še le koračita Tomažević in njegov strije Radić; ne upa se Tomažević pred ostalo vojsko iti za mrtvim očetom.

Tak je bil konec zasade ob belajskem gradu.

IV.

V sv. Janeza samostanu v Sutisci je vse glasno in živo: imajo molitve za kraljem Štefanom, ki ga denes pokopujejo v samostansko rako. Prapor so vzeli z rake, s sponami, s zlatimi žrebčiči zopet pripeli ga na praporščice, in ko v rako spuste in s kamenom zapro jo, Tomažević vzeme prapor v roke in ves čas med molitvo drži ga v rci, potlej pa nese in prisloni ga na oltar Bogu na dar.

Že nikogar ni več v cerkvi. Tomažević je prvi šel ven s svojo materjo Vojakcijo, ki je čez dolgo časa še le zdaj zopet prikazala se na dvoru,

ni drugega treba, ko parobrodstvo po rekah Amu in Sir vrediti in železnico od araljskega jezera do hvalinskega morja napraviti, — železnico, o kateri na družem mestu tega pisma bolj obširno govorim — in napravljena je naj krajša in naj varnejša pot iz Indije v Evropo; pot, ki je že v srednjem veku slovela, pa potem zanemarila se zavoljo surovosti Turkestanec in vsled tega, da se je pomorska pot okolo Afrike našla. Parobrodstvu po srednjo-azijskih rekah, in železnica med araljskim jezerom in hvalinskim morjem pa bi zopet poti čez srednjo Asijo prednost dali pred vsemi drugimi poti, ki zdaj iz Indije v Evropo vozijo. Opustila bi se do malega dolga pot okolo Afrike. Parnega kotla, ki se Rdečo morje imenuje, se mornarji ogibljejo, kakor peklenjskega brezdna, — stroški pri Suecu bodo taki, da kupčija ne bo hasni imela od sueškega kanala, ako se kedaj dodela. Pri kupčiji z Indijo ste nekdanj obogateli Genova in Benetke; naj več bogastva, ki se zdaj na Angležkem nabaja, je prišlo iz Indije. Lehko si je tedaj misliti, kako imenitna bi bila ta kupčija za nas, ako bi se v Rusijo in čez Rusijo napeljala. Mi bi z Angličani gotovo dobro sosedovali, kakor se spodobi dvema izobraženima in velikima državama. Ako imajo pa Angličani posebne, nam neznane vzroke, se našega sosedstva bati, nam ni nič mar; mi nismo krivi, da se že na vsakem bazaru, tudi naj manjše vasi, gorostasne Indije — ki šteje 160 milijonov prebivalcev — o nalogi govori, ki jo ima Rusija v Indiji spolniti.

Da to, kar sem o kupčiji z Indijo ravno kar omenil, niso gole sanje, je naj boljši dokaz to, da je že neko društvo, kateremu sta načelnika gg. Lazarev in Muller, pri naši vladi za pravico proslilo, železnico od hvalinskega (kaspiskega) morja do araljskega jezera napraviti. Ta železnica bi ne bila daljša, ko tista iz Trsta v Beč. Nadejamo se, da bo vlada privoljenje dala k temu.

Razen tega Vam imam o naših železnicah še marsikaj veselega povedati. Naj pred Vam povem, da ste toliko važni železnici iz Orela v Vitetsk in iz Kurska v Kijev že odprti. Napravili smo jih sami in prav v kratkem času dodelali. Gibanje na obeh je tako živahno, da že zdaj vozovi ne zadostujejo, kar jih imati. V Kijev je na ravno minoli sejm toliko ljudi privrelo, da jih niso mogli pod streho djati, in kupci so neki vse prodali, kar so pripeljati. Če bi že tudi tista od Kijeva do Balte dodelana bila, ki bo v razmeri k drugim kratka in ki jo tuji mazači že tako dolgo delajo, bi bila jug in sever čez zdaj po železnicah zvezana. Brž ko ne, bo ona iz Kurkska v Taganrog, ki so jo še le lansko poletje začeli delati in ki bo še enkrat tako dolga, ko ravno omenjena iz Balte v Kijev, pred zgotovljena. Daljava iz Kurska v Taganrog čez Harkov je večja, ko tista iz Trsta v Prago, a vendar ima del te železnice — od Kurkska do Harkova že prihodnjega meseca junija in oni od Harkova do Taganroga novembra meseca odpreti se; to se nam zagotavlja od prav zanesljive strani. To železnico dela vrlo domače društvo, o katerem sem Vam že v prejšnjih dopisih obširno govoril. To, kar smo dozdaj o sposobnosti domačih podjetnikov skusili, nas uči, da sami naj bolj in naj hitreji delamo in da nam zapadnjakov treba ni. Železnica iz Jelizavetgrada do Aleksandrovska se ima odpreti te dni. Potem pride na vrsto del od Aleksandrovska do Kremenčuga in mesec pozneji oni od Kremenčuga v Poltavo. Razen teh se imajo letos odpreti tista iz Serajeva v Jaroslov, od Koslova do Tombova, od Orela do Zeleca, od Grijaz do Borisoglebska, od Tiraspolja do Kišinjeva in Finlandska. (Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Posavinja, 3. marca. [Izv. dop.] — c. Nikoli še niso bili naši nemškutarji tako pohlevni, nikoli še tako prijazni tudi proti znanim rodoljubom, kakor okoli dneva volitve deželnega poslanca. Celo dva najokroglejša ogla celjskega festungsviereka sta se kazala tako rahla proti

onadva sta prva zapustila rajnkega. Tudi uđova Štefanova: Katarina Kosarevna je šla že iz cerkve, Katarina, ki je najdena bila na kamenu nad kraljevim grobom, saj njo je najhujše zadela nagla soprogova smrt, največ vzela jej. Vidi in pozna, če tudi jej še zmerom dajo vso mogočo čast, da jo tako česté le zaradi naroda, in zato, ker je hči mogočnega hercegovinskega gospodarja — Štefana Kosarića; vendar-le vidi in in pozna, da jo težko gleda ošabna Vojakejca, ki je ne more prijazno pogledati. Dolgo časa je odovela Kosarevna klečala na grobu še, ko ni bilo že nikogar več v cerkvi, le njena družina in dva moška — vojvoda Radić in Ilija.

Vojvodi niso bili mrtvaški obredje na mari. Ves je bil zamaknen le v krasno Kosarevno, s ktere ves čas nikamor drugam ni obrnil svojega ognjega očesa.

Ilija pak je zvesto in odkritosrčno slavil pogreb in spomin na svojega kralja, toda vendar časi je tako zvesto pogledal kraljevo vdovo, na vsem sveti tako, kakor bi zdaj njej hotel biti tako veren, kakor je bil poprej kralju, kakor bi hotel njo ljubiti poslej tako, kakor je kralja ljubil doslej. Ko je kraljica šla iz cerkve, smukne za njo in spremlja jo, kakor senca stopinje. Kosarevna to zapazi. Ker je vedela, kako je bil zvest kralju, zahvali se mu s prijaznim nasmehom za teko vernost.

Vojvoda Radić od daleč gre za njo; zapazil je ta nasmeh in razsrdil se za tega delj, celo zavist se vžge v njem. „Ta stari pes,“ — plunejezen, „ta vrag še njej hvalo ima za to, da ne zna za kaj; jaz pa tako koprnim po njenem pogledu!“

Vse je že tiho, le menihi še pred velikim oltarjem molijo za mrtvega kralja; njih molitve se slišijo po samostanu, v sobo pa ne, kjer se Tomažević o važnostih razgovarja s svojo materijo.

„Vendar si res postal kralj, sin moj!“ — opomni Vojakejca in z materinskim ponosom pogleda sina, „moje drzovite sanje so se vendar-le uresničile!“

(Dalje prih.)

našemu zahtevanju, kakor da bi se hotela od testungsviereka odlučiti in na obrazu se jima vidi, kako so stiskali rep med noge. Našo posavinje hrani čvrstega, lepo izraščene pogumnega kmeta. Potujčeno meščanstvo mu je zoperno, kjer se cimi nekaka prazna oholost, majestetična sirovost in štimana zatelebanost. Da bi mi bili postavili taka kandidata kakor sta gg. Seidl in Possek, bi se nam bili na ves glas smejali, bodisi da nimamo drugih mož, ki bi nas znali zastopati, kakor enega penzioniranega stotnika in kmečkega grajskega neučene. Takim ljudem, ki ne gledajo na nič drugega kakor na to, njihov kandidat na program liberalnega verfassungstrajstva, to je, slepega odnarodovanja prisega, ni mar za blagor našega ljudstva. Le nemškutarškemu enostranstvu je bilo mogoče postaviti taka kandidata, kakor gg. Seidlna in Posseka. Ko je bil prvi letošnji pust v Gradcu pri svojem sinu, sem ga slišal reči: Ne kandidiram rad, pa vendar kandidiram in moram kandidirati, ker bom voljen in moram voljen biti. Da je resnico prerokoval, zdaj vemo. Da je moral izvoljen biti, zato so skrbele grozne priprave pred volitvijo in pri volitvi. To nam priča na tisoč zbranega mestnega fakinstva, ko je ta dan kričalo na komando: Živio Seidl; to nam priča tista človeška zver, ki se je s prazno dvokolico skoz ozko ulico z vso silo v skupaj stoječe kmete zaganjala, da so padali na tla; to nam pričata žendarma, ki sta raji nejevoljnim kmetom protila, kakor da bi bila tako očitno zoper kazenski zakon in zoper človeško zdravje grešече grozoviteža odstranila; to nam priča mladi četrtošolec G., ki je prišel z enim volilcem svoje rodbine pred dvorano okrajnega zastopa, ktereга podučevavšega svoje ljudi o tedanji volitvi so začeli kľofutati, in ko jim ta v hišo mežnarjevo uide, letelo je nekaj slonov kulturnikov za njim in ga tukaj pahal. To priča pravici in miru služeča policija prispevša nedolžnemu mladenču v pomoč, ki je pa njega na mesto sirovih hudodelcev v zapor gnala. To priča še mnogo enacih pripetljivej, ktere si moramo zvesto v spominu ohraniti, da si znamo nepristransko sodbo napraviti, kedar bo govor: o höhere bildung und feinheit der sitten. —

O gospodu Posseku je rekel eden njegovih kmečkih sosedov: Ta naš poslanec?! Le dva klasa sem študiral, pa sem že pred 10 leti to pozabil, kar on ve. Mi imamo dovolj prič o čistem prepričanje naših prostih kmetov in njihovi slovenski pisavi. Tukaj naj sledi list, ktereга je pisal kmet Šorn, že siv starček kot odgovor na prošnjo, da bi med svojimi ljudmi delal za dr. Leitmajerja. Pismo se glasi od črke do črke tako-le:

Častiti gospod!

Vašo sem poslano priporočbo za Vašega kandidata Vam nazaj pošiljam, kajti moje poštenje mi ne pripušča, da bi v moji okolici razglašal in priporočal kandidata, ki še nikoli ni za našo reč ne pikice storil, in ki je med nami Slovenci sploh neznan, pa mi tudi po nobeni ceni ni mogoče na take zaupati, ki se le takrat Slovincem sladikajo ter se kot Slovence oglašajo, kadur bi radi od Slovencev izvoljeni bili, ali kedar se mastne službe razpisujejo, drugače pa vse hvalijo, kar je neslovenskega. Ne morem si pa kaj, da Vam častiti gospod očitno povem, da kdor za poslanca kmečkih občin izvoljen biti hoče, ni zadosti, da je rojen Celjan in zmožen slovenskega jezika, kajti to nam malo ali nič ne koristi, temveč on mora biti v djanji pravi domoljub Slovenec z dušo in telesom.

Da je izvrsten govornik je vse mogoče, lepo in dobro, ali nam zopet od takega kandidata koristi ne pride, kajti če ni duha slovenskega, tudi ni mogoče Slovence zagovarjati. Verjem pa, da mi Slovenci naših nasprotnikov za poslance nikdar volili ne bomo, če nam ravno zlate gore obetajo, kajti mi jih dobro poznamo. —

Dokler ima Posavinje take moža, ne bode nemškutarstvo se še naprej šopirilo po naši domovini. Tudi prepričavne in gladko tekoče zgovornosti se je med našimi kmeti toliko pokazalo, da bi jo pri mnogoteremu poslancu v Gradcu v izgled postavili, ki se morda držiogo gesla:

Kdor molči

Vse žive dni,

Na jeziku skode ne trpi.

Iz Vojnika 7. marca. Štirje tedni so pretekli, kar smo poslali pravila Čitalnice c. kr. namestniji v potrjenje. Ker nam po postavi ni treba še dalje čakati na odlok, vabimo vse poštene okoličane in prijatelje našega naroda, da se jih v velikem številu vpiše, da zamore tem lažje doseči svoj namen, biti šola našemu odraslemu ljudstvu. Vpisuje se pri trgovcu Vogelnu v Vojniku. Plača na mesec znaša 30 kr. Ker nameravamo napraviti tudi izposojevalnico knjig, prosimo naše rodoljube iz tukajšne bližine, da bi nam blagovolili poslati kako lahko razumljivo knjigo, če jo morejo pogrešati. Duh lahko zadremlje, če nima vedno hrane in spodbuje.

Osnovni odbor.

Iz Zagreba, 6. marca. (Iz. dop.) Prihod Nj. Veličanstev je na ponedeljek ob osmih na večer napovedan. Kamor človek pogleda, ne vidi nič drugega, kakor same priprave, in povsod le priprave za čem sijajnejši sprejem Nj. Veličanstev. Naš mestni magistrat in kr. oblastniji so za sprejemne priprave že čez stotisoč goldinarjev potrošili. Koliko pa privatni! Kamor se človek ozre, povsod vidi slavoloke, piramide, obiliske, fonténe, zastave na visokih majih, vsakorstne grbe, slike Nj. veličanstev, vence in girlande iz hvojevine, bršljana in građena, umetno vezena pregrinjala, raznobarvene lampione in lampice v sto in sto tisočih. Kader se bodo vse našgale, bo zares Zagreb plaval v morji bliščobe in svita. Pa ne samo mesto se bo razvetlilo, tudi vse bližnje prigorje bo v bengaličen ogenj postavljeno, posebno razvaline Samoborske, Podsusedske in Medvedgradske. Samo nekaj ne bo razsvetljenega! Kaj mislite kaj? — Spomenik Jelačića bana! Prišel je, kakor se govori, iz Pešte nalog, da se ta naš spomenik, gotovo najlepši kinč mesta, ne sme iluminirati. Res je, iz političnega pogleda bi iluminacija spomenika Jelačića bana pri današnjih okolišnostih bila neko protislovje, kajti njegove zasluge za hrvaški narod se ne strinjajo s sedanjim političnim stanjem. Stvar se pa ne bi smela iz političnega stala soditi, kajti tu velja Nj. veličanstva sijajno sprejeti, ki kot ustavna vladarja ne stojita za nobeno

